

INGLIZ TILIDAGI MATNLARNING O'ZBEK TILIDAGI TARJIMASIDAGI LEKSIKOLOGIK VA GRAMMATIK O'ZGARISHLARGA UCHRASHI (NEIL FILIP ASARLARI MISOLIDA)

Solijonov Juraali Kamoljonovich¹
Xamzayev Asilbek Niyozjon o'g'li²

¹Termiz davlat universiteti

email: solijonov94@gmail.com

²Termiz davlat universiteti

Gid hamrohligi va tarjimonlik

faoliyati yo'nalishi talabasi

Email: aaccik@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6503958>

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 01-aprel 2022

Ma'qullandi: 10- aprel 2022

Chop etildi: 14- aprel 2022

KALIT SO'ZLAR

antroponimlar,
transliteratsiya, ingliz-
o'zbek tarjima,
leksikologiya, fonetika ,
orfografiya ,neologizmlar,
toponimlar.

ANNOTATSIYA

Mazkur maqola taniqli yozuvchi Neil Filip qalamiga mansub "Robin Gud" asaridagi leksikologik va grammatik o'zgarishlarga uchragan neologizmlar, toponimlar, asosan antroponimlarning ingliz tilidan o'zbek tiliga tarjimasini va ularning mohiyatiga lingvistik nuqtai nazardan o'quvchi uni anglashi uchun ta'sir qiluvchi omillarini hisobga olgan holda tahlil qilingan. Obyekt sifatida tanlangan ismlar asar muallifi tomonidan o'ylangan to'qima bo'lganligi tufayli personajlarning ismlaridan oldin ularning asardagi vazifasi hamda xarakteri o'ylab topilgan, so'ngra uni lingvistik qoliplarga solingan. Shu tufayli maqolada tarjimon ularni o'zbek tiliga o'girishdan oldin etimologik, leksikologik, semantik va fonetik tahlil qilishi uchun qoliplar taklif qilingan.

Tarjima muammolari har doim tarjimaning eng markaziy nuqtalaridan biri bo'lib kelgan: biz tarjimaning tarjima usullari muammolari sifatida ko'rib chiqishimiz kerak. Neil Filip asarini tarjima qilish jarayoni shu qadar, inson satrlarga chuqur kiruvchi va munozaraliki kuchli stilistika olamida yashashi mumkin. Asarning so'z qurilishi oldiga ulkan izlanish va tahlillarni talab qiladigan ulkan vazifalarni qo'ydi. Asardagi keltirilgan har bir so'zning, asaridagi tarjima usullari borasida o'zbek tiliga tarjima qilish jarayonida tarjimon asardagi va tarjima tilidagi qoidalarni

bilishi va so'z boyligiga ega bo'lihi kerakligiga amin bo'ldim

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Antroponimlar va toponimlar adabiy asar qahramonlarining obrazlarini yaratishda, uning asosiy mavzu va motivlarini joylashtirishda, badiiy vaqt va makonni shakllantirishda ishtirok etadi, nafaqat mazmun-faktik, balki subtekst ma'lumotlarini ham beradi. Matnning g'oyaviy-estetik mazmunini ochish, ko'pincha uning yashirin ma'nolarini ochish. "Adabiy matnga semantik jihatdan yetarli bo'lmagan holda kirib kelgan to'g'ri

nom undan semantik jihatdan boyitilgan holda chiqadi va ma'lum assotsiativ ma'nolar majmuasini qo'zg'atuvchi signal vazifasini bajaradi". Birinchidan, to'g'ri ism fe'l-atvorning ijtimoiy mavqeini, millatini ko'rsatadi va ma'lum bir tarixiy va madaniy haloga ega; ikkinchidan, muallif modalligi har doim qahramonning u yoki bu nomini tanlashda, uning etimologiyasini hisobga olishda namoyon bo'ladi, to'g'ri nomlar ularning o'zaro ta'sirida matnning onomastik makonini tashkil qiladi, ularni tahlil qilish ularning dinamikasidagi asarning turli personajlari o'rtasida mavjud bo'lgan bog'lanish va munosabatlarni ochib berishga, uning badiiy olami xususiyatlarini ochib berishga imkon beradi.

NATIJALAR

Bizning ishimizning maqsadi Neil Filip tomonidan yozilgan "Robin Gud" asaridagi o'ziga xos nomlarni (antroponimlarni) o'rganishdir. "Neil Gud" asarining qahramonlar nomini qo'yishning o'ziga xos xususiyatlari va qoliplarini tahlil qilish va aniqlash muallif niyatini to'liqroq ochib berish, muallif uslubining o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash imkonini beradi. Asarda ismlarning ma'nolari, qahramon nomi va uning xarakter funksiyalari o'rtasidagi bog'liqlik, shuningdek, qahramonlarning bir-biriga munosabati o'rganildi. Til fanida ismlar, unvonlar, nomlarga bag'ishlangan maxsus bo'lim, tilshunoslik tadqiqotlari yo'nalishi onomastika mavjud. Onomastika bir qancha bo'limlarga ega bo'lib, ular an'anaviy ravishda tegishli nomlar toifalariga ko'ra ajralib turadi. Odamlarning tegishli ismlari antroponimlar tomonidan o'rganiladi.

MUHOKAMA

Mazkur asar zamonaviy yozuvchi Neil Filipning eng mashhur asarlaridan biri bo'lib, uning asarlari butun dunyoda muvaffaqiyat qozonmoqda. Bu nozik psixologik detektiv janrdagi hayotiy hodisalar aks etgan sirli va oldindan aytib bo'lmaydigan burilishlarga to'la. Asar qahramonlari o'zlari ustida ishlaydi, tajriba orttiradi, tijoratlarni yo'lga qo'yadi, xato qiladi va yozuvchi ularning xatolarini tahlil qiladi. Asar voqealari insonning psixologik yuksalishiga xizmat qiladi. Asarda keltirilgan har bir obraz allaqachon belgi bo'lib, faqat u qodir bo'lgan barcha ranglar bilan o'ynaydi. Obraz adabiy matnning asosiy birligidir, eng muhim belgi vazifasini bajaradi, u sarlavha bilan birga asar o'qilishi bilan yangilanadi. Bu, ayniqsa, sarlavha pozitsiyasini egallagan va shu bilan o'quvchi e'tiborini tortgan obraz jalb qilganda, ayniqsa uni asarning badiiy olamida ajratib turadigan holatlarda yaqqol namoyon bo'ladi. Semantik jihatdan murakkab bo'lgan o'ziga xos nom badiiy matnning nafaqat izchilligini, balki semantik ko'p o'lchovlilikini yaratishda ham ishtirok etadi. Bu muallifning niyatini amalga oshirishning eng muhim vositalaridan biri bo'lib xizmat qiladi va katta miqdordagi ma'lumotni jamlaydi.

Tarjima ikki xil mazmunga ega: tarjima jarayoni va jarayon natijasidagi asar. Bularning ikkisini ham muvozanatda ushlab anchayin murakkab. Tarjimon yozuvchi yoki muallifning uslubini tushunib yetishiga vaqt kerak. Yozuvchi qalami qanchalik o'tkir bo'lsa, tarjimon mahorati ham shunchalik kuchli bo'lishi kerak.

XULOSA

Maqoladagi nomlar badiiy adabiyotning asosiy quroli sifatida aytildigan so'z, roman qahramonlari

xarakteri va ularning vazifasi orqali tanlanadi. Antroponimlarni tarjima qilish jarayonida e'tiborli bo'lish talab etiladi. Har bir antroponim o'zining ma'lum bir o'z mohiyatiga ega. Ba'zida asarning asliyat tilida keltirilgan antroponimlarni tarjima tiliga o'girish shartmas. Ularning o'z holicha

qolgani maqsadga muvofiq. Antroponimlarni tarjima qilish jarayonida tarjimasi xato belgilansa asardagi o'sha qahramonning butun vazifasi va xarakteri o'zgarib ketadi. Bu esa tarjimaning g'aliz bo'lib qolishiga sabab bo'lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Jo'ramurodova, Z., & Solijonov, J. (2022, April). JK ROULINGNING "BIDL QISSANAVIS ERTAKLARI" ("THE TALES OF BEEDLE THE BARD") ASARIDAGI ANTROPONIMLARNING O'ZBEK TILIDAN INGLIZ TILIGA TARJIMA QILISHDAGI MUAMMOLARI. In *МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ: "СОВРЕМЕННЫЕ ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ПАРАДИГМЫ: ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ТРАДИЦИЙ И ИННОВАЦИЙ II"* (Vol. 2, No. 18.03, pp. 554-560). <https://doi.org/10.47100/nuu.v2i18.03.115>
2. JORJ ORVELNING "1984" ASARIDAGI TOPONIMLARNI INGLIZ TILIDAN O'ZBEK TILIGA TARJIMA QILISHDAGI MUAMMOLAR TAHLILI <https://doi.org/10.47100/nuu.v2i18.03.109>
3. Kamoljnovich, S. J. (2022). JK ROULINGNING FANTASTIK ASARLARIDAGI ANTROPONIMLARNING LINGVO-PERSPEKTIV MUAMMOLARI. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 2(1), 334-343. <https://doi.org/10.24412/2181-2454-2022-1-334-343>
4. Kamoljnovich, Solijonov Juraali. "JK ROULINGNING FANTASTIK ASARLARIDAGI ANTROPONIMLARNING LINGVO-PERSPEKTIV MUAMMOLARI." *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)* 2.1 (2022): 334-343.
5. N. Erkaboyeva "Ona tili fanidan ma'ruzalar to'plami "Toshkent - 2000"
6. Philip, N. (2000). *Robin Hood*. Dk Pub.